

Romano hangos

13.

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 13 • ČÍSLO 15 • VYŠLO 17. ŘÍJNA 2011

zprávy

PRAHA – Několik bývalých romských poslanců z počátku devadesátých let se 9. října sešlo v Praze, jednání zorganizoval Zdeněk Guží. Šlo o poslance tehdejších parlamentních těles bývalé Československé republiky – Federálního shromáždění a České národní rady. V ČNR byli čtyři poslanci za tehdejší Občanské fórum, kam je nominovala ROI – (Romská občanská iniciativa), a jeden poslanec za KSČ. Ve Federálním shromáždění vedle slovenských romských poslanců působila i jedna romská poslankyně z ČR. Celkem tedy šest romských poslanců českých (vedle dalších pěti slovenských), kteří se tehdy podíleli na koncipování zásad soužití mezi Čechy a Romy. Bohužel časem došlo k určité změně směru integrace a prohlášení, zveřejněné na jiném místě, na tato pochybení upozorňuje.

BRNO – V těchto dnech slaví Muzeum romské kultury výročí 20 let působení. Dne 19. října se uskuteční slavnostní koncert v brněnském Sále Břetislava Bakaly. Vystoupí na něm Monika Bagárová, finalistka soutěže Česko-Slovenská superstar, cimbálová muzika Ivana Gašpara Hrisky a taneční skupina M-Dance. Sbírkami muzea se bude inspirovat též romská módní přehlídka.

ŠLUKNOVSKO – Kanada odkládá zrušení vízové povinnosti pro občany České republiky. Kanadány pravděpodobně znepokojuje vyhrčená situace na Šluknovsku, která by mohla vyústit v příliv českých Romů. Bez víz měli původně Češi cestovat do Kanady začátkem příštího roku. (www.romea.cz, kh)

Velvyslanec USA v Muzeu romské kultury

Velvyslanec USA v České republice Norman L. Eisen navštívil 11. října Muzeum romské kultury v Brně. S pracovníky MRK a s představiteli nevládních organizací hovořil o vyostřené situaci na severu Čech a o možných variantách řešení. Eisen mj. navrhl, aby na americkém velvyslanectví v Praze a při Obchodní komoře USA působil romský stážista.

Foto: Muzeum romské kultury, Lenka Grossmannová

Prohlášení bývalých poslanců Romské občanské iniciativy – OF

1) Současná situace Romů v ČR ukazuje, že všechny koncepce všech vlád ČR jsou ve svých výsledcích nefunkční a místo zlepšení situace dochází k trvalému a významnému zhoršování.

2) I když hodnotíme kladně, že vláda přichází s koncepcí řešení romské problematiky, jsme přesvědčeni, že tato koncepce nepřinese kladný posun ve svých výsledcích, protože nemění paradigma současného přístupu vlády. I nadále je na Romy pohlíženo jako na sociální skupinu, jejíž problémy pramení ze sociálního vyloučení. Romové však

jsou národ. Přesto, že každý národ má svá ústavně zaručená práva, Romové prakticky nepožívají žádných práv jako členové národa, zejména jsou vyloučeni ze skutečného rozhodování o svých vlastních věcech a nemají reálnou možnost participovat na politické moci.

3) Problémy, kterým dnes čelí Šluknovsko a další regiony, mají podle nás dvě příčiny:

a) obecné problémy, které pramení ze zásadních zanedbání vlády a přináší negativa nejen Romům, ale celé společnosti. To se týká především problému

zaměstnanosti, kdy nedostatek pracovních míst má ovšem pro Romy daleko horší dopad než pro členy majoritní společnosti;

b) specifické problémy, mající základ v neresspektování Romů jako národa.

K řešení situace považujeme za nutné, aby současná vláda skoncovala se sociálním inženýrstvím, pomocí kterého je dosud takzvaný „romský problém“ uchopován a které nedokázalo zabránit zásadnímu sociálnímu propadu Romů. Pro konkrétní zlepšení situace je

Pokračování na str. 3

z obsahu

Co přinesla Celostátní romská konference?

Brněnský sjezd měl svá pro a proti...
strana 2, 3

Petr Uhl oslavil sedmdesáté narozeniny

Anketa o prvním vládním zmocněnci pro lidská práva
strana 4

Dva světy a jedno přání

Pohádka od Lucie Kačové
strana 5

Daniela Sutorová se zamýšlí nad budoucností

Varování před tím, jak by to u nás mohlo vypadat za pár let
strana 7

Tomáš Botlo: Hudbu mám na každodennom poriadku!

Tomáš Botlo žije na Slovensku. Hudbe se venuje od malička, teraz študuje hru na klavíri v Bratislave. Za svoje nadanie v oblasti hudby vďačí najmä svojej rodine. Ako hovorí, život bez hudby by si ani nedokázal predstaviť. Najviac sa venuje samozrejme rómskej hudbe.

Ako vypadalo vaše detstvo? Máte nejakú konkrétnu spomienku, ktorá vo vás prebudila lásku a nadanie k hudbe?

Moje detstvo bolo klasické ako každé iné. Všetky spomienky naň sú krásne a je ich mnoho. K hudbe som sa dostal práve vďaka nim. Od malička sme chodievali na rodinné oslavy a tak som sa vlastne dostal aj k hudbe. Ako malý chlapec som hudbu veľa počúval. Stále som bol pri muzikantoch a týmto sa moja láska k hudbe znásobovala a rástla.

Študovali ste konzervatórium v Bratislave. Aký odbor ste si vybrali a prečo?

Áno, študujem hru na klavíri na spomínanom konzervatóriu a ešte aj stále študujem. Vybral som si odbor hru na klavír, pretože od detstva som hrával na klavíri, preto ten výber. Neskôr som sa začal venovať aj spevu, keď som mal asi trinásť rokov.

Ako dlho sa venujete hudbe?

Hudbe sa venujem od detstva. Začal som už ako sedemročný, a to tak, že u nás istý čas bývala rodina – konkrétne otcov bratranec nazývaný Bódi. Ten ma k tomu dotlačil a som mu zato veľmi povďačný. Učil ma jednoduché rómske melódie a postupne sa to nejak rozvíjalo. Jednoducho som to nejak v sebe objavil.

Aký štýl hudby robíte? Máte aj vlastnú tvorbu? Odkiaľ beriete inšpiráciu na nové skladby?

Môj štýl hudby je ťažké niekam zaradiť. Obľubujem rôzne štýly a žánre hudby, ktoré sa dajú počúvať, ale mojim srdcovým štýlom je samozrejme cigánska hudba, jazz, latino, flamenco atď. Inšpiráciu čerpám z rôznych oblastí života, situácií a snažím sa niektoré rómske piesne prerábať do moderného prevedenia.

Čo pre vás hudba znamená?

Hudba pre mňa znamená veľmi veľa. Nevedel by som si predstaviť život bez nej. Ráno s ňou vstávam a večer zaspávam. Takže u mňa to je na každodennom poriadku.

Na aké miesto radíte úspech? Ako veľa pre vás úspech znamená?

Úspech pre mňa je už len to, keď si ľudia cenia a vážia to, čo umelec zo seba dá. To je pre mňa dosť dôležité pri mojej práci.

Kde všade ste už hrali? Chystáte sa niekedy prísť vystupovať do Českej republiky?

Hral som na množstve významných miest. Zo štátov sú to napríklad rodné Slovensko, Maďarsko, Taliansko, Rakúsko, Česká republika atď. Určite veľmi rád by som zavítal aj do Čiech. Naposledy som tam bol asi pred siedmimi rokmi. Je to už však dosť dlhá doba, čo som u vás nebol.

Na Slovensku je mnoho uznávaných hudobníkov. Vnímate medzi vami nejakú konkurenciu?

Áno, na Slovensku máme množstvo dobrých umelcov, ale nepociťujem

Pokračování na str. 5

zaznamenali jsme

PRAHA – Počátkem října se na ministerstvu školství uskutečnilo za účasti ministra první jednání komise pro vybudování Památníku romského holocaustu v Hodoníně u Kunštátu. Ministr potvrdil, že jeho resort nadále uchovává pro vybudování tohoto památníku asi 70 milionů korun. Během jednání se ukázalo, že problémy s výstavbou spočívají spíše ve stavebním řízení, které posune začátek prací zřejmě až ke konci roku 2013, pokud vše půjde dobře.

BRATISLAVA – Slovensko řeší jak podporovat začleňování imigrantů do společnosti. Naši sousedé tak chtějí přilákat ze zahraničí kvalifikované pracovníky, které potřebuje. Očekává však, že se plně integrují do společnosti. Tímto se má předcházet vytváření izolovaných komunit.

PRAHA – Ladislav Bátora rezignoval na své vysoké funkce na ministerstvu školství! Novým šéfem kabinetu ministra školství se stal Martin Krejza (ODS). Zdá se, že ministra Dobeše nakonec zlomilo v jeho nepochopitelné podpoře Bátory okolnost, že ho opustila stěžejní část jeho managementu, jemuž ještě koncem minulého roku nadělil statistické odměny z peněz daňových poplatníků. Opouští ho ředitelka tiskového odboru Lucie Kubovičová a dosavadní šéfka kabinetu Jana Machálková. Co přesně však Bátora bude dělat, není zatím známo. (www.romea.cz, kh)

Khamoro se předvedlo v Turnově

TURNOV – Před jedním z největších světových olejových pláten o rozměrech 10 × 8,5 m s názvem Pobití Sasíků pod Hrubou Skálou z roku 1895 pózuje čtveřice dívek a dva zpěváci z jabloneckého Nizkoprahového zařízení pro děti a mládež Khamoro. Ti všichni nedávno vystoupili v Muzeu Českého ráje v Turnově u příležitosti Festivalu romské kultury, který byl specifickým příspěvkem Dnů evropského dědictví. Hlavní osu festivalu tvořila výstava S'oda pre tute?! Co to máš na sobě? Na jabloneckou romskou cimbálovou muziku připadl úkol slavnostního zahájení. (mk)

Nejdřív národně, pak sociálně?

Tři iniciativy se v poslední době snaží ovlivnit dění kolem Romů – nově zakládaná romská strana, část bývalých poslanců ROI, kteří se sešli v Praze, a skupiny, které na pátek 14. října zorganizovaly v Brně Celostátní romskou konferenci. V rozjitřené atmosféře nepokojů a demonstrací na severu chtějí někteří romští aktivisté zasáhnout do diskuze, dát o sobě – s různými motivy a cíli – vědět. Akce jedněch vzápětí vyvolávají akce dalších, rivalizujících aktivistů. Těmto iniciativám nelze samozřejmě bránit, dopředu je shazovat nebo odsuzovat. Určitě si tak mnozí, o politiku zájem jevící Romové vyzkouší v praxi, co vlastně politika obnáší, navážou další kontakty, dostanou prostor v médiích apod.

Jsem také rád, že jihomoravská ČSSD v atmosféře silně vyostřené proti Romům riskla, jistě po těžkém vnitřním dilematu, že si proti sobě popudí část gádžovských voličů, a zhostila se pořádání brněnského srazu, byť z jeho výstupů nemusí být spokojená.

Výsledek dopředu neztracuju, přesto mě dosavadní průběh všech tří iniciativ připomíná předchozí pokusy: Rychlost, zbrkllost, heslovitost, silná slova a požadavky, určitá pompéznost, v pozadí snaha rychle předejít a trumfnout „ty druhý“ aktivisty, v zákulisí čnicí motiv „svěťte to už konečně do rukou nám“. V době, kdy pravice vláda shazuje a seškrtává všechno, co se jeví jako nevýdělečné, zbytečné, problematické a nejisté, se mi tato kritika formuluje těžko. Přesto si ale myslím, že organizátoři těchto akcí se nepoučili z předchozích let a nevnímají, že politická aktivita, hnutí, strana apod., se musí

opřít o nějaké dosažené výsledky, dlouhodobou podporu určitého okruhu lidí, schopnost vyjednat, shodnout se na kompromisu, ten dodržovat, umět jednat s médii, mít organizační schopnosti.

Pokud toto vše nemají tyto politizující romské iniciativy odzkoušeno a dlouhodobě podloženo prací v nějakém malém, lokálním měřítku, těžko to nahradí několik silných prohlášení. Případný další krach zbrklých projektů tak spíše může vést k další diskreditaci romských politických aktivit ve stylu – podívejte, do čeho by chtěli mluvit, když se zas po stopadesáté rozhádali. V takovém případě je myslím lepší se o „vysokou politiku“ nepokoušet a zůstat tam, na co aktivistům síly stačí.

Patřím spíše k lidem, kteří se domnívají, že nejdříve je nutné dosáhnout, aby se změnilo formou vládních kroků sociální a vzdělanostní postavení lidí z ghett za jejich částečné spolupráce, zainteresovanosti. A to formou jiných opatření, než byla direktivní, vzdorovitost Romů vyvolávající komunistická politika, stejně jako dnešní kapitalistická logika „postarej se sám“ a přežij, jak umíš...

Teprve potom tyto vrstvy, vymáčené z každodenního boje o přežití, ze vzorců parazitního životního stylu, i z některých těžko přijatelných tradic a z klanového uspořádání, ze závislosti na drogách, gamblerství, odírané lichváři, budou jevit větší zájem i o svůj jazyk, pozitivní a nosnou část své kultury a svých tradic. Národnostní či národní uvědomění Romů pro mě tak stojí až na druhém místě. Nepřeju si ale direktivní asimilaci Romů.

V prohlášení bývalých romských poslanců je tomu myslím naopak. Tedy nejdřív národ a my jako šéfové „romského národa“; a pak přijde sociální vzestup Romů. To považuju za nereálné a manipulativní. Jejich požadavky na přeměnu současné Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách na romskou samosprávu, na zavedení romštiny do škol a sebevědomé operování s heslem „Romové jsou národ“ pokládám spíše za nepraktické, neproveditelné, za heslo co má mobilizovat a upozornit na některé romské představitele. Ti především věrohodně neříkají, jak překonat silně zakořeněnou fixaci na velkorodinu u mnoha Romů a z toho plynoucí komplikace při jakékoliv rozsáhlejší a dlouhodobější spolupráci na čemkoliv. Sami ji přece velmi dobře znají a myslím, že někteří i uplatňují. Všechny tyto aktivity jsou ale plně legitimní, romští představitelé můžou zkoušet nejrůznější cesty a vyhodnocovat je a dokazovat, že vývoj lépe chápou oni a že obavy skeptiků jsou nepodložené. To všechno patří k demokracii.

Osobně sázím však spíše na mladou vzdělanou romskou generaci, která se nebude asimilovat, ponechá si částečně některé nosné prvky rozmanité kultury rozmanitých podskupin romského/cikánského obyvatelstva, ale s některými romskými tradicemi se nekompromisně rozejde (podřízenost starším, odpor ke vzdělávání žen, diskriminace homosexuálů apod.). A zároveň vstřebá velkou část kulturního kapitálu západního civilizačního okruhu. Byl bych samozřejmě rád, kdyby to byla především ta část levicově-liberálních idejí a přístupů.

Pavel Pečínka

Ohlédnutí za Celostátní romskou konferencí v Brně

BRNO – Stejně tak jako mnozí jiní zástupci neziskových organizací, i já jsem se společně se svými kolegy, terénními sociálními pracovníci, vypravila na romskou konferenci konanou 14. října na brněnském výstavišti.

Celou akci uvedl sbor Šukar čhaja, což moderátor Jan Čenský doprovodil pozdravem „lačo džive, Romale“. Následovalo zapsání do prezenční listiny a pak poněkud chaotické hledání místa. Celé akci totiž nepředcházely jasné informace, zda je veřejná či nikoliv, je-li kapacitně omezená, jestli je nutná pozvánka atd. Naštěstí jsme se do sálu dostaly a naše obavy byly zbytečné, neboť nebyl zcela zaplněn, jak se proslýchalo předem.

V úvodu zazněla pouze česká hymna, což návštěvníky trochu překvapilo, mnozí čekali i hymnu romskou. Projevy řečníků nebudu obšírněji komentovat – některé byly velmi zdařilé, řečníci mluvili jasně a spatra, jiné spíše populistické až alibistické s často kladenými ře-

nickými otázkami, na něž stejně nikdo nečekal odpověď. Celkově převládal klid, nedošlo k žádným výrazným výbuchům emocí. Trochu zarážela kritika namířená proti Agentuře pro sociální začleňování, jejímž jediným obhájcem mohla být vládní zmocněnkyně pro lidská práva, neboť ředitele Agentury nikdo nepozval.

Při sledování reakcí jednotlivých skupinek účastníků mi u nich chybělo víc smyslu pro sebekritiku. Ovšem kritičnosti ke všem ostatním bylo víc než dost. Když už někteří řečníci sebekriticky nahlédli na danou problematiku, byli spíše uráženi nevybíravými připomínkami z vlastních řad. S některými výrocky řečníků souhlasit mohu, s jinými nikoli. Celkově jsem si ovšem z akce, v jejímž závěru se dav nahrnul do restauračních prostor na zasloužený řízek s bramborovým salátem (tedy alespoň myslím, že toto menu se podávalo, neboť jsem se daného rautu neúčastnila), odnesla smíšené dojmy. V úvodu byl sice vysloven cíl nalézt společná východiska z momentální krize, ovšem podle předpokladu k tomu nedošlo. Ono by se to ale v rámci jednoho krátkého dopoledne ani nedalo stihnout. Někteří řečníci pořadatelům děkovali za snahu zorganizovat takovou akci. Zaznělo to několikrát. Ovšem pokud si daná akce kladla širší ambice co do „sjednocení“ (záměrně používám uvozovky) Romů samotných, pak

mi zde chyběli zástupci „obyčejných Romů“, kteří by se mohli například vyjádřit k nominovaným kandidátům výboru. Podotýkám, že díky moderátorskému výkonu Jana Čenského se podařilo celou konferenci udržet v kladném duchu. Jeho průpovídky typu, že policie občas zřejmě neví, komu pomáhat a koho chránit, či citace z jeho písne Dělání, dělání, přišly v místy vyhrocených situacích vhod.

Miroslava Čepová

Koordinátorka sdružení

Romodrom, Brno.

Foto: Jiří Salík Sláma, MFD

Prohlášení bývalých poslanců...

Dokončení ze str. 1
naprosto nutnou podmínkou zapojení samotných Romů do řešení jejich problémů. K tomuto zapojení navrhuje jako iniciační tyto nezbytné kroky:

- a) Přeměna Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách v orgán romské reprezentace na základě zákona o národnostních menšinách, upravujícího též otázku romských místních samospráv.
- b) V rámci inkluze vzdělávání nechť je zavedena pro romské děti romšтина do škol a je vyřešena otáz-

ka dříve zvláštních, nyní praktických škol.

- c) Nechť je v České televizi opět zařazen do programové skladby TV magazín Romale, a to minimálně v rozsahu pětáctyřicet minut týdně.
- d) Nechť je s okamžitou platností ve smyslu již dříve přijatých usnesení vlád ČR vyřešen památník v Letech coby pietní místo a Památník romského holocaustu v Hodoníně u Kunštátu a nechť jsou tato místa předána do správy Romů.

Vzhledem k závažnosti situace vy-

zýváme všechny politické strany, a to zejména ty parlamentní, které se považují za státotvorné, aby vynaložily úsilí v exekutivě i na poli legislativním k vyřešení této krize, jejíž důsledky mohou závažně zhoršit situaci nejen Romů, ale i členů majoritní společnosti. Nechť se nejen v zájmu Romů, ale celé této země, kterou i Romové považují za svoji vlast, politické strany angažují a přispějí k zavedení nového programu vlády vůči Romům.

V Praze, 9. října 2011

Klára Samková, Karel Holomek, Zdeněk Guží, Milan Tatár

Nejsme snílci, jde nám hlavně o účast v lokální politice

Definice národa je složitá. Obecně zní definice takto: Příslušníky národa většinou spojuje společná kultura, historie a jazyk, často i hospodářský život a obývané území. Podle této definice by ovšem neexistovali Palestinci jako národ, problém by nastal i u Kurdů. Ti také nemají jedno území a nemají jednotný hospodářský život. OSN uznalo Romy jako svěbytný národ a prostřednictvím ministerstva zahraničních věcí uznala Romy jako národ i ČR.

K teorii vzájemné blízkosti snad jen několik poznámek. Jak bychom podle vás hodnotili situaci třeba v Belgii a jejich spor s Vlasy nebo obdobnou situaci s Basky ve Španělsku? V těchto případech se přece o blízkosti mluvit nedá. Navíc ani Češi přece nemají jednotnou politickou reprezentaci. I zde panují osobní animozity, odlišné pohledy na řešení situace. I zde je patrné pravolevé vidění světa.

Nebo se snad čeští představitelé na všem shodnou? Proto nejspíš prezident podráždí zahraniční politiku vlády, proto Paroubek odchází ze „své“ strany zhrzen, proto ve sněmovně existovala situace tzv. nulové tolerance. Jako parlamentní zpravodaj Deníku Metro jsem byl dnes a denně svědkem „tříštivosti a štěpení“, a to jak mezi politickými odpůrci, tak i uvnitř stran v rámci jejich frakcí. Romové tedy nejsou výjimkou.

Prohlášení explicitně hovoří o volených samosprávách v těch lokalitách, kde je vysoký počet

Romů. Autoři věří, že je nadále neudržitelný stav, kdy o problémech Romů v daných lokalitách rozhodují výlučně ti, kterých se problém samotný netýká.

Jak bylo řečeno na tiskové konferenci, systém relativně úspěšně funguje v Maďarsku i Rumunsku. Romské samosprávy si přece nekladou žádný jiný cíl, než aby daly hlas lokálním romským autoritám při jednání se zástupci samosprávy. Jak zástupci romských, tak i „klasických“ samospráv by byli „voleni demokraticky ve volbách“. Jejich moc by tedy byla stejně legitimní, a tak by zástupci obcí získali v daném městě či obci partnera pro jednání, který rozuměl dané lokalitě i komunitě dokonale zná a požívá v ní autority.

Vzdyť podle mě je právě jejich prohlášení snahou o to dostat podíl na rozhodování na tu nejnižší organizační jednotku.

Pavel Koller
*Moderátor Rádia Ethno,
bývalý parlamentní zpravodaj
deníku Metro.*

Romský sjezd v Brně s otázkami

V Brně se 14. října sešli představitelé romských sdružení. Vzniká přitom mnoho otázek, na které bude možno odpovědět již v brzké budoucnosti. Pokusím se je zformulovat.

Nejdříve pár konstatování:

Sjezd finančně i organizačně podpořila ČSSD. Konal se pod záštitou hejtmana Jihomoravského kraje, jinak také druhého muže ČSSD. To je určitě významné. Co to však znamená? Celá dlouhá léta se soc. dem. vůči Romům i jejich programům chovala macešsky. Nyní tedy stojí otázka, zda si její představitelé uvědomují, že taková úvodní podpora, jakou nyní sjezdu Romů poskytli, vyžaduje pokračování. Bez něho totiž to bude jen bublina. O takové podpoře se tady mluví dlouho. Měla by znamenat, že strana přijme program integrace Romů do společnosti za vlastní. Pak přijme na přední místa svých kandidátek Romy, protože zastoupení Romů je jedním z nejdůležitějších kroků k úspěchu těchto programů. Jestli

toto sociální demokraté udělají, smeknu klobouk v hlubokém předklonu. Neudělali to za celých dvacet let, ač vybízení! Tento způsob participace na politické moci ze strany Romů v ČR je za daných okolností jediné možné.

Dále: Přestože bylo účastníků „sjezdu“ dosti, nešlo o průřez všemi skupinami. Silné zastoupení romských podnikatelů z jihu a severu Moravy by mohlo vést k mylným závěrům, že jsou ostatní skupiny vynechány, a mohlo by zavdávat příčinu k pochybnostem o nezištných úmyslech organizátorů, dostat se k moci a penězům bez závazků vůči těm, kteří pomoc potřebují.

Protože stále není jasné, zda výsledkem sjezdu bude založení nové politické strany nebo zastřešující organizace, je dobré poukázat na to, že už způsob organizování a provedení sjezdových jednání prokázal tápání a nejistotu. Sjezd se nezabýval rozbořením příčin dosavadních neúspěchů všech programů a z toho vycházejících možných

variant řešení, které by byly dopředu konzultovány se sociální demokracií a mohly tak mít značnou oporu ve straně, která je momentálně nejsilnější.

Nemám pochyb, že tento krok ve straně konzultován nebyl v širším kolektivu, což pokládám za zásadní nedostatek, ale také – a hlavně – za zdroj pochybností, že toto vše sociální demokracie myslí vážně. To je podstatné pro další vývoj celé akce.

Podobných akcí, sjezdů, konferencí a všeho možného jsem za těch dvacet let zažil desítky a stovky. Většinou dnes po nich nejsou ani stopy. Právě proto, že takovéto předběžné kroky, na které upozorňuji, podniknuty nebyly.

Přece však hodnotím kladně i tento sjezd, neboť je výsledkem poctivé občanské angažovanosti hledat cestu k tolerantnímu soužití obou skupin, která jediné vyvede společnost z bludného kruhu nedorozumění a nepochopení. K tomu jistě i sjezd Romů svým způsobem přispěl.

Karel Holomek

Zemřela romská poradkyně na Pardubicku Marta Válková

PARDUBICE – Ve středu 5. října zemřela po dlouhé těžké nemoci Marta Válková. Dlouhá léta pracovala s Romy, nejprve jako romská poradkyně v Ústí nad Orlicí, později jako romská koordinátorka v Pardubickém kraji.

Vystudovala střední uměleckou školu, malování jí poskytovalo odřevování od mnohdy nelehké práce. Letos měla dokončit dálkové studium teologie. Marta Válková zemřela ve věku 55 let.

(www.romea.cz)

komentář

Vrtá-li do něčeho Uhl, pak je to shnilé

PAVEL PEČÍNKA

Titulek neříká nic nového. Přesně tak, jak charakterizoval před lety Petra Uhla jeden z jeho přátel, ho vnímá mnoho jeho známých. Jako zarputilého vyhledavače nepravostí na poli lidských práv, který se nedá jen tak odehnat a na problematickém detailu se dokáže otáčet tak dlouho, až to protivníka umorduje... V patnáctém čísle RH, které jsme s ohledem na nedávno oslavené sedmdesátiny Petra Uhla zaměřili částečně na něj, bych ale rád tuhle Uhlůvu vlastnost zasadil do trochu jiného kontextu.

Člověk v politice časem zjistí, že většinu sporů a bitev nesvádí se svými soupeři. Naopak – se soupeřem přijde do styku jen ve „větších kauzách“. Jde o jakési ostřelování na dálku, o zápas podle určitých pravidel, padají argumenty, které obě strany navzájem čekají, a v některých případech si soupeři sebe navzájem skoro až váží... Někdy naopak bývá soupeř tak odpudivý (což v případě xenofobů a fašounů nejrůznějšího druhu není problém pocítit), že jedinec skoro až zakouší rozkoš z toho, může-li se proti takovému aušusu postavit...

Petr Uhl však dokáže inspirovat i v situacích, které přináší mnohem více palčivých vnitřních dilemat. A to v každodenních, méně viditelných, banálnějších, na tak vznešených sporech, které aktivní individuum musí svádět s tzv. vlastními lidmi, ve vlastní organizaci, straně, ve skupině přátel či kolegů. Převažující část aktivistů bývá „mezi vlastními“ mnohdy zvenčí tlačena ke konformitě, zarovnávají se tak, aby splynuli s houfem a pak jako jeho součást mohli vést spor a těšit se přitom podpoře ostatních. Jistě, asi se nikdy nelze shodnout na tom, kde končí jistá míra loajality nezbytná k tomu, aby jakákoliv skupina mohla fungovat ve veřejném životě, a kde už začíná krytí omylů, průšvihů či leváren „vlastních lidí“. Tu hranici má každý svou.

V textech psaných k Uhlovým sedmdesátinám se většinou zapomínalo, že jubilantovi je vlastní právě i taková nonkonformita „mezi vlastními“. Kritizoval různé neduhy vlastního chartovního prostředí, např. i jakousi laxnost, nepolitičnost hudebního undergroundu, který mu přitom mohl být blízký svým odmítáním konzumního způsobu života. Rozešel se začátkem 90. let s trockistickým prostředím, když poznal jeho myšlenkovou strnulost, a vysloužil si v něm nálepku „liberála“, co prý vyměnil revoluční ideály za funkci ředitele ČTK. Ač kritizovaný většinou veřejnosti jako „cikánofil“, uměl se obořit v 90. letech na řadu samozvaných romských předáků, když zjistil, o co jim kráčí. V „jeho“ Straně zelených mu zase nevonělo ani Patočkovy mesiášství ani pozdější Bursíkův právicový pragmatismus a partaj nakonec opustil. Vrátil se myšlenkově znovu k „menšímu zlu“, k ČSSD. I tu ale natírá tam, kde mu přijde příliš technokratická, národovecká či v některých případech zkorumpovaná.

Myslím, že toto uhlovské zdravé kverulantství a vrtání „do vlastních“, by řada „našich“ aktivit, iniciativ a nevládek potřebovala jako koza drbání. Posunulo by je to totiž dál...

co na to naše právnička?

Co říká novela o bytové náhradě?

Po zrušení části druhé vyhlášky č. 102/1992 Sb. je nově formulován i paragraf 713 občanského zákoníku, který po novele uvádí: § 713

/1/ Jestliže byt zvláštního určení po smrti nájemce nebo po rozvodu jeho manželství užívají dál manžel, bývalý manžel nebo osoby uvedené v § 706 odst. 1, nejsou povinny se z bytu vystěhovat, pokud jim není zajištěna přiměřená bytová náhrada.

/2/ Jestliže byt, ke kterému byl sjednán nájem na dobu výkonu určité práce, užívá po smrti nájemce osoba blízká, má právo v bytě bydlet. Výzve-li ji však pronajímatel, aby byt vyklidila, je povinna tak učinit do tří měsíců ode dne doručení této výzvy. V případě smrti nájemce, k níž došlo v souvislosti s výkonem jeho práce, není tato osoba povinna se vystěhovat, dokud jí není zajištěna přiměřená bytová náhrada.

/3/ Povinnost zajištění bytové náhrady podle odstavců 1 a 2 zaniká po uplynutí 2 let od smrti nájemce nebo po rozvodu jeho manželství a osoby užívající byt jsou povinny byt vyklidit.

V prvním odstavci novelizovaného § 713 na rozdíl od dřívější úpravy se užívací právo manžela, bývalého manžela a osob nyní uvedených v § 706 odst. 1 občanského zákoníku k předmětnému bytu zajišťuje na dobu dvou let, nebo jim náleží právo na přiměřenou bytovou náhradu. Po uplynutí dvou let od smrti nájemce nebo po rozvodu jeho manželství povinnost zajištění bytové náhrady zaniká a osoby byt užívající jsou povinny ho vyklidit. Výjimku poskytuje odstavec čtvrtý pro osobu zdravotně postiženou nebo pro osobu, která dovršila 70 let věku, protože ta není povinna byt vyklidit bez zajištění bytové náhrady.

JUDr. Ludmila Krátká

*Autorka je advokátka (AK Příkop 2a, Brno,
e-mail: ludmila.krataka@seznam.cz, tel.: 731 479 587).*

Nedávno, 8. října, oslavil sedmdesáté narozeniny bývalý disident, aktivista a novinář Petr Uhl. Nás proto zajímalo:

V čem má Petr Uhl podle vás největší zásluhu a co byste naopak kritizovali?

Petr Štěpánek

Pedagog Univerzity Karlovy a zastupitel Prahy 4.

Petr Uhl svým vítězným soudním sporem o české občanství otevřel dveře pro spoustu lidí, kteří byli rozdělením federace kráceni na svých občanských právech. Ať mu smysl pro spravedlnost vydrží nejméně do sta let.

Jarmila Hannah Čermáková

Básnířka, spisovatelka, Praha.

Panu Uhlovi blahopřeju k jubileu a přeju stálé zdraví, k čemuž náleží i odpočinek od práce, ať už se občas daří, občas nedaří. Svě dary ať rozbaluje ostražitě: dar = romsky „strach“. Vše dobré!

Felix Černocho

Pedagog na Vysoké škole mezinárodních a veřejných vztahů Praha.

S Petrem Uhlem jsem spolupracoval úzce na bázi Rady pro lidská práva, kterou dobře odstartoval i vedl. Oceňuji jeho kuráž a cílenou houževnatost. Počíná si bez jakýchkoliv skrupulí, padni komu padni. Jedná vždy zasvěceně a jako laik zvládá i fundované právní postoje. Co na tom, že někdy s nějakou mezerou v erudici anebo trochu subjektivních výkladů? Blahopřeji mu a dodávám, že ne ve všem jsem zajedno se soudem Jiřiny Šiklové o jeho rysech osobnostních či počinech aktivistických. Byť jinak ho vystihla trefně a dobře. Že připomenula veřejně.

Martin Šimsa

Učí na univerzitě v Ústí nad Labem a na Fakultě sociálních věd UK v Praze, signatář Charty 77.

K Petru Uhlovi jsem byl kritický kvůli jeho revolučnímu marxismu a trockismu – permanentní revoluci v sedmdesátých letech, kvůli občasnému zabíhání do právních spekulací či popírání zjevných faktů při obhajobě dobré věci. Oceňuji především jeho důslednou a obětavou obhajobu lidských práv jak v Chartě 77 a VONS za starého režimu, tak i v nových podmínkách po revoluci, jeho odvážnou kritickou novinářskou práci při vydávání Infochu i při porevolučním psaní do Práva a jinak. Zvláště oceňuji jeho kritiku rozdělení Československa, ekonomického liberalismu Václava Klause a spol., hloupého a primitivního antikomunismu, který sloužil a slouží k etablování nových „elit“, kritiku starého i nového rasismu, fašismu, neonacismu apod. Považuji ho za příkladného kritického demokrata, kterých u nás není mnoho.

Vladislav Suchánek

Důchodce, Praha.

Petr Uhl je všdycky a všude tam, kde se jedná o lidská práva. Myslím, že měl velkou šanci v této oblasti změnit mnohem víc, ale... Lidská práva představují dost dobré téma a dá se o tom psát mnohé, ale dodržovat je v celé šíři, to je v reálu mnohem horší. Podle mě se to musí stále připomínat, jde však o to, kdo toto připomínání vlastně vyslyší... (pp)

Petr Uhl, ten nedělá účelové pózy

Největší zásluhou Petra Uhla je, že trvale prosazuje právo každého člověka na důstojný život. Je to přesně v duchu romského přísloví „Dej úctu, dostane se ti úcty“. Obvyklou námitkou jeho kritiků je to, že mnozí lidé na sociálním dně si způsobem svého života žádnou úctu nezaslouží. I u lidí, kteří jsou dlouhodobě pokřívováni sociálním prostředím, ve kterém se pohybují, však platí, že se jejich chování mění v okamžiku, kdy jejich protějškem není apriorní nepřítel, ale člověk, který k nim přistupuje se snahou o pochopení a podává jim pomocnou ruku. Petr celým svým životem, svými postoji, vyjadřovanými nejčastěji komentáři v Právu, ale i svou občanskou angažovaností, prokazuje, že to myslí doopravdy a není to na rozdíl od některých jiných lidí jen účelová póza.

Výčet toho dobrého, na čem se podílel, by byl dlouhý. Určitě by se

v něm objevilo redigování Informací o Chartě, angažmá ve Výboru nespravedlivě stíhaných, dvouleté, lidskoprávní veřejnosti velmi pozitivně vnímané angažmá v pozici prvního vládního zmocněnce pro lidská práva, členství ve vládním výboru proti mučení, příprava zákona o etnických menšinách, stovky – možná tisíce – novinových ko-

mentářů, rozhlasových a televizních vystoupení, silně vnímané angažmá ve Výboru na obranu Marcely Urbanové, neutuchající sysifovské úsilí o vykydání Augiášova chléva české politiky a justice...

Znám ho 39 let a je to můj nejblíže přítel. Do značné míry mu vděčím za to, že nežiju naprázdno. Prožili jsme spolu mnohé – i omyly. Ptáte-li se jaké, tak tím největším byla z mého pohledu svého času podpora nástupu Martina Buršíka ve Straně zelených. Vkládali jsme do něj velké naděje a z toho omylu jsme opravdu radost neměli.

Své sedmdesátky se nedožívá v plné svěžesti těla, ale ducha určitě. Moc mu přeju, aby mu pomohl tenhle jeho duch podírat jeho tělesnou schránku tak dlouho, jak bude potřeba. Hodně zdraví, příteli!

Milan Daniel

Volný novinář, Chrudim.

Petr Uhl ať kritizuje, protože on nejenom mluví, ale hlavně koná

Nějakým způsobem veřejně kritizovat osobnost formátu Petra Uhla bych považoval za opovážlivé. Petr Uhl především za svá vystoupení drazé zaplatil osmi lety vězení, zatímco já jsem neriskoval nic vážnějšího než ránu pendrekem na demonstraci. Petr Uhl důsledně sledoval problematiku lidských práv, podrobně a věcně, a opětovně o nich informoval v tisku. Já jsem si jeho sloupky nanejvýš přečetl. Právo kritizovat má jen ten, kdo koná, ne ten, kdo za sebe nechá konat druhé.

Velice si vážím lidí jako Petr Uhl, jsem mu vděčný. Za jeho velikou, celoživotní zásluhu považuju, že díky jemu a lidem jako on otázky lidských práv, které většině společnosti nemusí připadat důležité, nezapadají někam pod náš občanský radar. Děkuji, Petře, a až někdy budu mít pocit, že jsi šlápnul vedle, povím ti to osobně. Veřejně to přijde na řadu teprve až budu hotov s děkováním za všechno, co znamená a děláš – a to bude zatrápeně dlouhá doba!

Erazim Kohák

Filozof, publicista, Praha.

Chcete přispívat na naše anketní a tematické stránky?

Ozvěte se na pecinkapavel@seznam.cz nebo rhantos@volny.cz

Ke Šluknovské výzvě se připojily desítky neziskovek

Ke Šluknovské výzvě se připojilo už více než 30 neziskových organizací a 300 jednotlivců. Všichni kritizují jediné – nečinnost současné vlády při naplňování Koncepce romské integrace na roky 2010 až 2013. Signatáři výzvy se totiž domnívají, že současná vláda tento dokument nenaplní, a místo toho sahá po rychlých a leckdy represivních opatřeních. Šluknovskou výzvu iniciovala Nadace Michaela Kocába. Právě s ním jsme mluvili.

Ve výzvě upozorňujete na dlouhodobé neuplatňování systémových řešení, která by odstranila příčiny sociálního vyloučení. Co by v současné době nejvíce pomohlo?

Vláda si musí prostudovat koncepci romské integrace a přijmout krátkodobá, střednědobá i dlouhodobá opatření. Pokud bych mohl navrhnout či rozhodovat já, doporučil bych řešit zejména sociální bytový fond. Tedy využít fond Evropské unie a začít s výstavbou sociálních bytů. Vykupovat staré byty a stavět nové. Také je třeba organizovat přístup k práci, aby lidé, kteří se nacházejí v dluhových pastech,

měli možnost vydělat si nějaké prostředky a sanovat své dluhy. Tím pádem by se dostali z neutěšené situace, která je mnohdy žene k páchaní drobné kriminality ve snaze například opatřit si peníze na jídlo za každou cenu. Zajistit rovný přístup ke vzdělání, aby romské děti měly možnost projít kompletním vzdělávacím cyklem – základní, střední a vysoká škola. Dále: empatie a etika. O těch se v současné době vůbec nemluví. Zřejmě se zapomnělo, že jsou obě naše komunity odkázány na jeden společný životní prostor.

Nemrzí vás při sledování vývoje na Šluknovsku, že již nejste na postu ministra?

Bezesporu ano, ale nemohu s tím nic dělat.

Pane Kocábe, jaké by mělo být pokračování Šluknovské výzvy?

Vyrazit na Šluknovsko, což já bych klidně udělal. Ale obávám se, že je to dnes spíš taková cestovní kancelář, kde si podávají ruce extremisté s extremisticky laděnými poslanci nebo starosty. Nebudu nikoho jmenovat. Moje návštěva by nic val-

ného nepřinesla. Pokud by ale starostové měli zájem, jsem připraven vyjet okamžitě. Rozhodli jsme se, že v říjnu sejdeme všechny signatáře výzvy a dohodneme se jak dál. Nejen s výzvou, ale vůbec s celou touto problematikou.

Může se stát, že se spustí řetězová reakce. Předáci extremistických stran se rozhodnou postupně zasáhnout celou republiku. Jak se tomu bránit?

My jsme na vnitru mluvili o jedné zajímavé věci, a to zda by nebylo vhodné na určitou dobu uvádět etnicitu pachatelů drobných trestných činů, různých útoků atd. Dochází totiž k rozšíření společenského stereotypu, tedy že za vším násilím stojí Romové. A protože chceme být objektivní a vycházet z norem Evropské unie a lidských práv, pracujeme s principem presumpce nevinny a s pocitem, že každý občan si řekne: Nevíme, kdo to udělal, nebudeme tedy soudit. Jenže ono to tak není a vždy se řekne, že „nějakej Rom zase někomu rozbil hubu“. Proto jsme zauvažovali nad tím, zda nezačít etnicitu na omezenou dobu uvá-

dět. Například se nedávno roznesla zpráva, že proběhl další mačetový útok a automaticky za to mohli Romové – jenže oni to byli Vietnamci. To už se ale málokdo dozví. Nakonec se ale tato myšlenka zavrhlá, protože to lidskoprávně není korektní. Je proto potřeba vyzvat občany, aby neskákali médiím na lep. Zrovna nedávno proběhl konflikt mezi Romem a bezdomovcem, kde vůbec

nešlo o rasový podtext, ovšem v médiích přesto byly titulky „Šest Romů zaútočilo na ubohého bezdomovce“. To není možné. Pokud se to takhle bude dělat, budeme tu opravdu za chvíli mít občanskou válku. Zásadní změnu je třeba udělat i v názvosloví, které používáme.

Ptala se Iveta Demeterová

Zaznělo ve vysílání O Roma vakeren na Radiožurnálu.

Dva světy, ale jen jedno přání

Před dávnými časy žila nedaleko hlubokého lesa jedna rodina. Tatínek, maminka, Aurélie, Tyrold a Kafédo. Žili skromným životem. Aurélie byla ze sourozenců nejmladší. Chytrá, milá, pracovitá, na první pohled si každý všiml její přirozené krásy. Měla oči připomínající křišťálovou studánku a dlouhé černé vlasy sahající po pas. Zatímco Aurélie se vůbec nechlubila svou krásou, další děvčata se styděla, že mají vlasy krátké stejně jako chlapci, a proto si dávala do vlasů příchesky. Tyrold a Kafédo byli o tři roky starší než Aurélie, silní a pohlední chlapci. Rodičům pomáhali jak jen mohli.

Jednoho dne, když maminka poslala Aurélii do města, aby nakoupila jídlo na oslavu, řekla jí: „*Dcero moje, dej pozor a brzo se vrať.*“ Aurélie ji ujišťovala, že se skutečně vrátí brzo a mamince se ulevilo.

Když vyšla z vesnice, každý se za ní otáčel a Aurélie se jen mile usmívala. Sotva došla do města, všimla si jednoho stánku s perlami. Neváhala a zamířila rovnou k němu. Nemohla spustit oči z krásného mladíka, který u stánku obsluhoval. Hleděli si do očí a najednou se od sebe nemohli odtrhnout. Aurélie na chvíli zaváhala, ale pak se jej zeptala na jméno. Daston, odpověděl chlapec, a také chtěl znát její jméno. Po chvíli se zeptal, zda by se s ním nešla projít. Aurélie jen kývla. Byla z něj velice unešená a Daston zase z ní. Aurélie se ocitla doslova v sedmém nebi a na mamčině slova už zapomněla. Dastona se pak ptala, co tu dělá, protože ho tu ještě nikdy neviděla. Daston odvětil, že je z daleka a že sem přichází prodávat pouze, když mu to přikáže křišťálová panna. Aurélie jeho slova nebrala vážně. Myslela si, že si ho předtím třeba jen nevšimla. Jenže se mýlila. Daston skutečně přišel z jiného světa. Žil v křišťálovém pálaci, který nikdo neznal. Aurélie to nemohla tušit. Když jí to ale Daston řekl, a přitom se jí díval do očí, tak mu uvěřila. Poznala, že jí nelže. Byla to prostě láska na první pohled, padli si do oka. Po pár minutách si ovšem Aurélie vzpomněla na maminku a na nákup. Zeptala se Dastona, zda tu bude zase zítra, a Daston s úsměvem řekl, že na ni bude čekat. Políbili se a Aurélie spokojeně odešla na nákup.

Když potom přišla domů, předala mamince co měla a zavřela se hned do pokoje. Nestále myslela na Dastonův krásný úsměv, zvláštní oči, nádherné černé vlasy. Nemohla na něho zapomenout.

Stejně tak Daston byl jako vyměněný. Přestal se věnovat zákazníkům a nikoho si nevšímal. Myslel jen na Aurélii a na další den s ní. Doma se bratři Aurélie ptali, co se

stalo a chtěli si promluvit. Aurélie odpověděla, že se zamilovala do jednoho chlapce, ale že pochází z jiného světa jim neřekla, protože by si mysleli, že si dělá legraci. Poté, co si všichni tři slíbili, že to zatím neřeknou rodičům, domluvili se, že druhý den zajdou opět do města. Daston už tam na Aurélii čekal a Tyrold s Kafédem šli okouknout pěkná děvčata. Když Daston znovu spatřil svoji lásku, zůstal stát jako strom. Opět ho okouzly její oči. „*Dnes ti, moje zlatá, chci něco ukázat,*“ řekl Daston. Aurélie byla velice zvědavá a tak šli.

Byl to krásný pocit čerstvé zamilovanosti. Byli si zkrátka souzeni. Byli zamilovaní a šťastní. Pak Daston nabídl Aurélii, aby zavřela oči. Chtěl jí ukázat, jak a kde žije. Když pak Aurélie oči otevřela, uviděla krásný křišťálový palác. Lidé, kteří tam žili, byli velice krásní.

Když se pak vrátili do města, nechtěli se rozejít a jít každý svou cestou. Jenže za chvíli se zastavili u stánku Tyrold s Kafédem a řekli Aurélii, že už je na čase jít domů. Aurélie jen s obtížemi souhlasila. Řekla bratrům, ať počkají kousek dál. Nechtěla, aby se její bratři dívali a poslouchali, co si šeptají do ucha. Bratři se na sebe podívali a svoji mladší sestru s úsměvem poslechli. Aurélie a Daston měli slzy v očích. Nechtěli být bez sebe. Nakonec se pustili a slíbili si, že se zase uvidí zítra. Při odchodu se Aurélie pořád ohlížela, byli porostě jak dva nerozluční holoubci.

Když pak sourozenci dorazili domů, rodičům nic nepověděli a šli rovnou do svých pokojů, kde si povíдали o vztahu mezi Aurélií a Dastonem. Bratři se domnívali, že by bylo lepší to říct rodičům, a Aurélie souhlasila. Byla už dospělá a měla právo se zamilovat a vdát se za krásného mladíka. Když jim to oznámila, rodiče hned chtěli, aby ho přivedla domů.

Další den byl pro Aurélii a Dastona osudný. Daston jí totiž oznámil, že se večer musí vrátit zpátky do svého světa. Aurélie při těchto slovech padla Dastonovi do náruče a ten nemohl nic dělat. Pocházel z jiného světa a v tom jejím zůstat nemohl. Kdyby se totiž ne-

vrátil, Křišťálová panna by poslala své sluhý, aby Aurélii zabili. Daston by nikdy neodpustil, kdyby se jí něco stalo. Pro oba to byl smutný okamžik. Nedokázali si představit život jeden bez druhého. Daston Aurélii řekl: „*Princezno moje jediná, nezapomeň na mne, ať se děje co se děje, vždy budu s tebou.*“ Aurélie se opět rozplakala a řekla Dastonovi, ať ji vezme s sebou do jeho světa. Daston ji jen pevně objal a políbil. Když pak nastal čas jeho odchodu, dlouho loučila se a Daston jí něco tiše šeptal do ucha. „*Už musím odejít, jinak bude zle. A nezapomeň na ten dárek, co jsem ti daroval, není tak obyčejný, jak si myslíš.*“ Když pak vešel do své brány, měl také slzy v očích a věřil, že Aurélie zlomí kletbu, kterou na něho uvrhla Křišťálová panna.

Pomalu se stmívalo, a tak maminka poslala Tyrolda, aby se za svou sestrou šel podívat. Divili se kde je, protože dnes jim měla představit Dastona. Aurélie ležela celá uplakaná před mohutným stromem, kde ji bratr našel. Hned k ní přiběhl, ptal se, co se děje a kde je Daston. Aurélie mu o něm všechno řekla – že byl z Křišťálového paláce, že musel odejít, že by ji jinak zabili, a taky že jí daroval kouzelný křišťál. Bratr nevěděl, co říct a tak ji jen utěšoval a odvedl domů.

„*Proč jsi nám to, dcero, neřekla, mohli jsme jeho odchodu nějak zabránit,*“ říkali rodiče. Aurélie jen plakala a plakala, když si náhle vzpomněla na kouzelný křišťál, který jí Daston daroval než odešel. „*Říkal mi, že když do toho křišťálu pošeptám jeho jméno ve stejný čas, kdy pošeptá on moje jméno, tak kletba bude zrušená a Daston zůstane navždy se mnou v tom našem lepším světě. Jenže jak já mám vědět, kdy on pošeptá moje jméno?*“ trápila se Aurélie. „*A neřikal ti, dcero moje, ještě něco? Jen si vzpomeň,*“ ptal se tatínek. „*Zkus si třeba vzpomenout na tu nejlepší a nejkrásnější chvíli, kterou jste spolu strávili,*“ řekl Kafédo. Aurélie si tedy vzpomněla na tu nejkrásnější chvíli a pošeptala do křišťálu jeho jméno. Daston vyslovil její jméno a tím kletba skončila. „*Dastone, můj milý Dastone, ty ses mi vrátil,*“ vykřikovala Aurélie. „*Vrátil, má milá, díky tobě. Zlomila jsi kouzlo a už tu s tebou budu navždy a nikdo nás nerozdělí. Ani Křišťálová panna,*“ usmíval se Daston.

Aurélie byla velice šťastná a nezapomněla poděkovat svému bratru Kafédovi. Brzy se konala velická svatba. Rodiče si Dastona velmi oblíbili, měli ho rádi, stejně tak Daston je. Všichni byli rádi, že jsou spolu.

Lucie Kačová

Studentka střední zdravotnické školy v Novém Jičíně.

Kamňomas bi

Kamňomas bi te avel loutkica a te mukhel pes avrendar te chudel

Kamňomas bi te avel motilos a te denašel peske všadzi kaj bi pes mange kamelas

Kamňomas bi te avel harfa so mukhel mire vasta kaj te bašavel pal savore kole struñici

Kamňomas bi te dživel andro lacho svetos Kamňomas bi igen te asal a imar ñigda te napreačol

Kada bi me kamňomas

Chtěla bych

Chtěla bych být loutkou a nechat se jinými ovládat

Chtěla bych být motýlkem a letět kamkoli se mi zamane

Chtěla bych být harfou a nechat svými prsty všechny struny rozeznít

Chtěla bych žít v pokoji a míru Chtěla bych se smát a už nikdy nepřestat

To bych chtěla

Lucie Kačová

Studentka střední zdravotnické školy v Novém Jičíně.

T. Botlo: Hudbu mám na každodennom...

Dokončení ze str. 1

njakú konkurenciu. Já si idem len svojou vlastnou, možno troška kľukatou cestou.

Akej hudbe dávate prednosť? Čo počúvate a čo naopak nemôžete ani len vysťat’?

Tak určite počúvam všetko. Ale mám aj ja svoje idoly, ako každý z nás. Napríklad George Benson, Al Jarreau, zo ženských interpretiek sa mi páčia napríklad Beyoncé a mnoho iných.

Aké bolo vaše posledné vystúpenie a kde vás môžu fanúšikovia zastihnúť?

Tak vystúpenia si všetky nepamätám, vždy sa niečo nájde. Chodíme hrávať na rôzne akcie. Teraz v poslednom čase väčšinou hrávame v Šamoríne v podniku U dvoch Teplárov, takže určite sa každý môže dojsť pozrieť a vypočuť si nás a aj zabaviť práve tam.

Máte nejaké motto, ktorým sa riadite?

Nezakladám si veľmi na mottách. Svoj život sa snažím riadiť najmä podľa seba a nie podľa ostatných. Určite to, čo si človek zaumieni, je potrebné aj dosiahnuť, aj keď je pri dosahovaní cieľov veľa prekážok.

Pýtala sa Emília Kačová

www.romea.cz

– Romský informační portál

Romano Lil

www.rnl.sk – Rómsky nový list
noviny Rómov na Slovensku

co na to naši čtenáři?

Domnívám se, že kolem událostí ve Šluknovském výběžku se napsalo až příliš mnoho, ale skutek utekl. V první řadě si musí společně obě strany sednout za jeden stůl mluvit spolu a naslouchat si. Stejný problém podle mého názoru mají Bulhaři, kde to také vře. V době krize se vždy musí ukázat na někoho, kdo za to může.

Jinak musím říct, že nedávno v Deníku Referendum zveřejněná analýza Šok z nerovnosti je skvělý počín z pohledu autentické levice. Na tu bohužel absentuje současná česká sociální demokracie, vedená naprosto nekompetentní dvojicí Lolek a Bolek panů Sobotky a Haška. Velice mne tato situace mrzí již vzhledem k tomu, že současná „pravice“ reprezentovaná ODS je v naprostém hodnotovém rozkladu. Jednoho z tvůrců Šoku z nerovnosti dobře znám. Ondřej Slačálek je sice známý představitel českého anarchismu, ale vzdělaný a skvělý rétor. Tato analýza by si zasloužila větší prezentaci v médiích.

Bohumil Řeřicha, Lubenec

Proč jsem Romka?

Jdu domů. Už minu jen pár domů a budu doma. Není moc pozdě, ale přece jen už se stmívá. Ulice jsou prázdné, jen moje kroky se rozléhají. Stojím před našimi dveřmi a hledám v kabelce klíče. Vtom za sebou něco uslyším. Otočím se. Je tam ten chlap z dneška! „*Co tady děláš?*“ ptám se ho vyděšeně. Klíče jsem nenašla. „*Jdu si pro tebe,*“ řekl a vytáhl nůž. Vytrěštila jsem oči a nasucho polkla. Vyběhl proti mně. Přitiskla jsem se ke zdi našeho domu a on bodal a fezal. Krev stříkala na zeď a na zem. Křičela jsem. Pak přestal. Uslyšel, jak se ke dveřím od ulice blíží kroky. Neváhal a utíkal pryč. Já za ním jen křičela: „*Proč?*“ Ale odpověď jsem znala. Protože jsem Romka. „*Emo..? Emo!*“ slyším čísi hlas. Ale to už zavírám oči a nejsem schopná vnímat. Umírám snad?

Otvírám oči. Kde to jsem? Všude bílo, ticho. V nebi? Chtěla jsem se posadit, ale bolest po celém těle mi to zakázala. U nosu jsem měla hadičky. Konečně mi to došlo. Jsem v nemocnici. „*Mami?*“ snažila jsem se volat přiškrceným hlasem. „*Tati? Tati! Pomoz mi!*“ vzlykala jsem. Vtom ke mně do pokoje někdo vběhl. Pravděpodobně doktor. „*Neboj se. Za chvíli ku přijedou,*“ konejšil mě mužův hlas. Vyděšeně jsem se na něj dívala. Co když mi taky něco udělá? Rozrazilý se dveře. Stála tam. Moje rodina. Když mě uviděli, všichni mě začali objímat. Nejdřív máma, táta, babička a druhá babička a děda a můj nejlepší kamarád, bratranec Vojta. „*Nemůžete tu zůstat. Jen rodina!*“ upozornil rázně doktor. „*My jsme rodina!*“ oznámili všichni jednohlasně. Doktor zuřil: „*Zůstanou tu jen rodiče, ostatní přijďte zítra.*“ Otevřel dveře na znamení, že jinudy cesta nevede a všichni museli chtě nechtě odejít. Když se zaklaply dveře, táta začal vyzvídat. „*Emilko, tak co se stalo?*“ držel mě za ruku a přemáhal se, aby neplakal. „*Začalo to, už když jsem seděla v autobuse. Přisedl si ke mně a snažil se mě sbalit. Já jsem se ho ptala, jestli je skin, a on řekl, že jo a že jsem všímavá. A já na to, že on ne, když nepozná cigánku. Divně se na mě podíval.*“ Polkla jsem. „*A odsedl si a potom večer, když jsem hledala klíče od domu, tak najednou stál za mnou a... a vytáhl nůž...*“ začala jsem plakat při pomyslení na tu bolest a strach. Zase někdo vešel do dveří. Zase ten doktor. „*Už ji nechte. Přijďte zítra,*“ řekl doktor. „*Máme tě rádi,*“ usmála se na mě maminka a všichni odešli. Tu noc jsem nespala. Měla jsem strach. Že zase přijde. Že přijde dokončit co začal.

Další den přišla policie a vyslýchala mě. Celý den ke mně nikoho nepustili. Všechno jsem jim řekla, ale oni se pořád ptali a ptali. Když skončili návštěvní hodiny, osaměla jsem. Další den mi doktor řekl, že z bezpečnostních důvodů nemůžu mít žádné návštěvy. Ten týden, co jsem v nemocnici ležela, se mi zdál nekonečný, jako by to byl celý rok. Neviděla jsem ani rodiče, ani sestru a bratra. Byla jsem tam sama a dívala se jen tupě do zdi. Bylo to strašné. O týden později už jsem se octla doma.

Seděla jsem na posteli a dívala se na svůj perfektně uklizený pokoj. Potřebovala jsem ho uklizený, abych viděla úplně všechno, co by se mohlo v pokoji pohnout. Připadala jsem si jako blázen, ale měla jsem takový strach. Toho chlapa ještě nechtyli, i přestože mají jeho fotku a už ví, kdo to je. „*Však ji zkus přesvědčit, ale jde to s ní z kopce,*“ slyším říkat mámu. „*Jo, já to zkusím,*“ odpověděl můj nejlepší kamarád Vojta. Otevřel dveře a taky je za sebou zavřel. „*Emo...*“ přisedl si ke mně na postel. Přijeli jsme všichni. „*Půjdeš za námi na zahradu?*“ ptal se. „*Ale co když je tam?*“ „*Ne není,*“ ujistil mě. „*Ale já nechápu, jak poznal, že jsi Cikánka. Na tobě to není poznat, protože tvoje mamka je bílá,*“ přemýšlel nahlas. „*Řekla jsem mu to,*“ špitla jsem, jak nejtišeji to šlo. „*Cože? Ty jsi se snad...*“ chtěl mi to začít vyčítat, ale při pohledu na mě zavřel pus. „*Podívej, co mi udělal. Bodl mě tady,*“ ukázala jsem mu jizvu na břiše, „*a tady,*“ ukázala jsem mu jizvu u srdce, „*a tady,*“ ukázala jsem na místě podbřišku. „*Nikdy nebudu mít děti,*“ řekla jsem se zoufalstvím v hlase. Objal mě. „*Pojď prosím za námi,*“ řekl po chvílce. „*Já... já... tak dobře,*“ souhlasila jsem. Došli jsme na zahradu. Všichni zmlkli. „*Emo!*“ vykřikl děda a obejmul mě. „*Ahoj, dědo,*“ řekla jsem tiše a posadila se na židli. Všichni se pak začali bavit a smát. Ale já se pořád rozhlížela jestli tu někde není ON. „*Emo, nemusiš se ničeho bát,*“ dal mi ruku kolem ramene. „*Podívej se, kolik nás tu je. Myslíš si, že máme převahu?*“ zašeptal mi do ucha. Podívala jsem se. Bylo nás tu tak deset, možná víc. A já vím, že všichni by se za mě postavili. Vtom je naše síla. „*Hej! Kde máš tu ruku!*“ zařval táta na Vojtu a on ji dal pryč. Všichni se začali smát. I já. Konečně jsem se mohla smát. Čas utíkal rychle. Našli toho, co mi ublížil. Zanedlouho byl soud. Soudce to uznal jako rasistický útok a nechal ho zavřít na deset let. A mě musí vyplatit odškodnění v určité částce. On je za mřížemi a všechno to skončilo. Ale jizvy na mém těle a duši, ty tam zůstanou navždy.

Daniela Sutorová

Žákyně 9. třídy ŽŠ v Hranicích.

Nikotin – nenápadný zabiják

Řeč je o cigaretách, které se ještě v první polovině 20. století kouřily bez obav o zdraví. Jen občas se objevil nějaký článek o tom, že ovlivňují plíce, mozek a že mohou i zkrátit život. Ani lékaři, natož veřejnost, to nebrali vážně.

Dnes je to úplně jinak. Kouří čím dál tím víc mladých lidí, a to jen proto, aby zapadli do nějaké komunity. Vůbec si nejsou vědomi, jaké následky jim to ve stáří přinese. Faktem je, že cigarety zabíjejí. Když už si jednou zapálíte, tak to uděláte i podruhé. Takhle to bude pokračovat do té doby, než se rozhodnete přestat. Už děti ve dvanácti letech začínají s pasivním kouřením. Vidáme je v parcích, na lavičkách a dalších místech. Jde především o děti v pubertě, které udělají vše, jen aby se začlenily do party. Přijde mi to velice hloupé, když ten druhý neumí říct NE. Jenže jde o to, že kdyby někdo odmítl, ostatní by ho mezi sebe nepřijali a odsuzovali by ho za to, že se bojí svých rodičů a podobně...

Podle mě závisí na každém z nás, zda se rozhodneme kouřit, či ne. Lidé si zřejmě nedokážou představit, jaké následky kouření má a co je v budoucnu čeká. Kouření je dro-

ga, která zabíjí a ani si toho nevšimneme, protože nám cigareta dává pocit lehkosti a uvolněnosti.

Jednou jsem se setkala s případem, kde si jedna moje dobrá kamarádka chtěla odvyknout kouřit, protože čekala miminko. Jednoho dne si prostě řekla, že s tím přestane, protože děťátku nechce ublížit. Myslela si, že to půjde velice jednoduše, ale nebylo to takové, jak se zdálo. Když byla ve společnosti, kde její kamarádi kouřili, tak nebyla tak silná, neodolala a zapálila si také. V tu chvíli si byla vědoma, že bez cigarety nevydrží. Nestále jsem ji napomínala, ať začne opět myslet na své

Život mě toho už dost naučil

Musel jsem to udělat, musel jsem se dobrovolně nechat zavřít do vězení. A víte proč? Dozvíte se, jen čtete dál. Můj život byl vždy velice kulturně nabitý. Chodil jsem denně pařit, procestoval snad celou Českou republiku, holky jsem měl, kolik jsem jen chtěl. Nevymyslím si, ani nejsem nijak nafoukaný, je to tak. Mohl jsem si vybírat. I když já jsem si nevybíral, já jsem bral každou, že? Haha. Svým rodičům jsem bohužel dělal problémy, několikrát jsem skončil v dětském domově a pak i v pastáku, ale neustále jsem byl na útěcích a schovával se. Později, i když jsem už dosáhl plnoletosti, se mé chování nezměnilo. Nevím, jak to říct, ale nejspíš jsem si moc nevážil života, bral jsem ho jako samozřejmost. Nepřemýšlel jsem, jaký život budu mít v budoucnu. Později jsem měl přítelkyni, s níž jsem žil a měli jsme spolu děti, jenže nám to dlouho neklapalo. Po nějaké době jsme spo-

lu jen žili v jednom bytě, ale jinak jsme si dělali každý, co jsme chtěli. Svě děti jsem samozřejmě měl pořád rád, akorát jsem si nerozuměl s přítelkyní. O několik roků později mě to v České republice přestalo bavit, tak jsem se vydal za rodinou do Anglie. Bylo to tam krásné a užíval jsem si ještě víc. Nemusel jsem ani pracovat, abych měl peníze. Měl jsem hodně přátel a ti mě dostali do drog. Naučili mě tomu, že jsem si život bez drogy nedokázal představit. Žil jsem s několika holkama, ale ani s jednou jsem nevydržel. Nechtěl jsem žít s jednou. Přestala mě po nějaké době bavit a jednoduše jsem žil s jinou. Dokonce se stalo, že jsem nějaký ten pátek poseděl za mřížemi i v Anglii.

No jo, dělal jsem voloviny, to přiznávám. Drogově jsem byl tak moc závislý, že jsem ani nepotřeboval jíst, vypadal jsem jak kostlivec. Ale samozřejmě nebyl jsem

ještě nenarozené dítě. Jenže takhle to pokračovalo každý den, když byla se svými přáteli. Jednoho dne jsem jí řekla, proč nedodržela to, co slíbila, a proč najednou přestala myslet na své dítě. Copak si neuvědomuje, že mu to velice škodí? A nejenom miminku, ale i jí samotné?

Opět se vyskytla na jedné oslavě, kde se venku kouřilo. Šla jsem s ní. Všichni kouřili, náhle jí jeden kamarád nabídl, ať si od něj vezme cigaretu.

Tentokrát tu touhu překonala a řekla, že se už dlouho snaží s kouřením přestat a ráda by tak učinila. Tak si místo cigarety dala žvýkačku, kterou jsem jí tajně strčila do kapsy. Jen se na mě usmívala a potichu mi poděkovala. Z její tváře jsem usoudila, že je spokojenější a už si ani nevyčítala, že zase ublížila svému miminku.

Vidíte? Je to těžké, ale všechno jde, když se chce. Když si doopravdy řeknete, že chcete přestat kouřit, po chvíli to opravdu dokážete. Sice to nebude hned první nebo druhý den, ale určitě se to časem podaří.

Lucie Kačová

Studentka střední zdravotnické školy v Novém Jičíně.

O dživipen man sikhad'as

Mušind'om man korkoro te del te phandel andre herešta. A džanen soske? Dodžanena tumen, ča genen durer. Miro dživipen has mindig barvalo po bavišagos. Sako džives phiravas te pijel, phird'om upre pomali cal'i Čechiko them, džuvl'a man has ajci, sar kamavas me. Nachochavav, aňi mange nalidžav upre, aľe hin oda avka. Šaj mange kidavas avri. He te me mange nakidavas avri, me lavas saka, na? Hahaha. Mira dake he dadeske keravas bare problemi, vajkeci somas andro domovos a pal'is he andro past'akos, aľe mindig odarig denašavas a garuvavas man. Sar imar somas dospelo, ta somas mindig stejnako. Nadžanav, sar oda te phenel, aľe talam mange nal'ikera-vas but o dživipen, has mange savoro jekh. Na gondolinavas, savo dživipen man avela durer. Has man piraňi, so laha dživavas a has amen čhavore, aľe but peske napasinahas. Dživahas peha andro jekh kher, aľe

kerahas amenge sako so kamahas. Miren čhavoren dikhavas rado, ča laha mange naachal'uvavas. Pregel'as o berša a me imar nakamavas te avel khere, ta mukhl'om man andre cudzina pal o fajtos. Has odoj šukariben, has man odoj baro dživipen. Namušinavas aňi but'i te kerel, kaj man te aven love. Has man odoj but kamarata a jon man dochudle andro drogi. Sikhade man avka, hoj bi o drogi o dživipen nadikhavas. Dživavas le džuvl'enca, aľe aňi jekha- ha but nal'ikerd'om. Nakamavas te dživel mindig jekhaha. Preačil'om la te kamel a dživavas mange avraha. Ačhil'as pes, hoj he andre Anglija bešavas andre herešta.

No, hi, keravas diliňipena, me džanav. Somas po drogi avka sikhado, hoj nachavas a dičhuvavas sar kokaluno manuš. Aľe nasomas sako džives avri fetimen. Has he kajse dživesa, so mange has lačhes. A jekheske kajse šukareske dživ-

veske prindžardom LA. Prindžaravas la imar čhavorestar, aľe až akanak dikhl'om savi šukar hiňi.

But man čirdelas. Odphenlas mange le lavenca, hoj nakamel la nič te avel le feťakoha! Aľe pal'is la varesar skrot'ind'om. Vaš lake preačuvav le drogenca, aľe ča pre chvíl-kica, mindig pale kez'd'ind'om. Bi o lengro meravas. Kaleha kerd'om ada, hoj man miri laska mukhl'as. Akor mange lijom andro šero, hoj joj abo o drogi. Te mukhel jekh nebo dujto man čačes murdarelas. Rozgind'om man akor lačhes. Has oda perdal mande but pharo a kecivar imar olestar oddžavas, aľe miri laska has paš ma a šegetinelas mange. Vaš mange odbeš'om andre herešta, so olestar mindig denašavas a garuvavas man. Aľe kale prazňini andre herešta mange pomožinde, hoj te preačuvav le drogenca. Akanak som žužo a hin paš ma manušni, so la but kamav.

Kali

Jak by mohla vypadat budoucnost

„Mami, tobě je čtyřicet, že?“ ptá se mě má čtrnáctiletá dcera.

„Ano, zlato. Proč se ptáš?“

„Zajímá mě, jestli si pamatuješ na dobu, kdy se do Česka zase vrátili nacisté,“ ptala se mě svýma čokoládovými očima.

„Proč se ptáš?“

„Máme ve škole o nacistech projekt. Máme zjistit pravdivé příběhy a jaký dopad měly. Chtěla bych slyšet ten tvůj.“ Usmála se na mě.

„Dobře tedy. Všechno to začalo 12. prosince 2012...“

Bylo mi osmnáct a chodila jsem s Jarkem. Měli jsme zrovna pětileté výročí. Bylo chladné odpoledne a procházela jsem se s ním venku. Jako vždy jsme byli v parku, ale ten den to bylo jiné.“

„Šáři, chtěl bych ti něco říct,“ postavil se Jarek naproti mně. „Strašně moc tě miluju,“ vytahoval z kapsy prsten. Poklekl přede mnou a řekl: „Vezmeš si mě?“

„Jari, taky tě miluju, ale je mi jenom osmnáct a nemůžu si tě vzít. Nejsem připravená na tak velký závazek,“ klekla jsem si naproti němu a obejmula ho. „Schovej ho a počkej na ten správný čas,“ pošeptala jsem mu do ucha.

„Ne,“ vytrhl se mi z objetí. „Chci, aby sis ho nechala. Je pro tebe. Jako vzpomínka na mě. A až budeš připravená, tak mi ho dáš, abych tě mohl požádat o ruku ještě jednou.“ Stoupli jsme si.

„Děkuji.“ Políbila jsem ho a odešli jsme domů.

Pár dní bylo všechno normální, ale 21. prosince se to všechno obrátilo. Dívali jsme se na zprávy. Hlasatelka říkala, že nacisté nastoupili opět k moci. To pro nás, pro Romy, znamenalo, že musíme pryč. Proč? Protože nejsme „čistá rasa“. Táta vyskočil od televize a volal dědovi s babičkou.

„Mami? Viděla jsi zprávy?“ křičel do mobilu.

„Začneme se balit, a tak za hodinu jsme u vás.“

„Jo. Musím odjet pryč,“ zavěsil. „Běžte se balit.“ Na tento pokyn se máma rozplakala a táta utíkal najít kufr. Moje čtrnáctiletá sestra byla celá vyděšená a neschopná jakéhokoliv pohybu. Popadla jsem ji za ruku a vlekla k nám do pokoje.

„My se opravdu stěhujeme?“ vzlykala.

„Musíme,“ šeptla jsem. „A kdy se vrátíme zpátky?“ ptala se zoufale.

„Nevrátíme,“ obejmula jsem ji a marně zadržovala slzy. Po chvíli táta rozrazil dveře a dal nám tři kufr.

„Začni se balit,“ pobídla jsem sestru. Vtom se rozdrnčel mobil. Byl to Jarda.

„Viděla jsi zprávy?“ ptal se vyklekaně.

„Jo. Právě se balíme. Odjíždíme pryč.“ Vzlykala jsem.

„Prosím zůstaň,“ prosil mě zoufale.

„Vždyť víš, že nemůžu.“ Plakala jsem.

„Miluju tě,“ řekl mi naposledy a slyšela jsem v jeho hlase hněv a zoufalství.

„Taky tě miluju,“ vzlykla jsem.

„Zavolám ti,“ řekl s nadějí v hlase.

„Mobily musíme nechat tady, jinak by nás našli. Sbohem,“ rozdrtila jsem zbytek jeho naděje.

„Nikdy na tebe nezapomenu,“ vzlykl.

„Já na tebe taky ne,“ řekla jsem a zavěsila.

Hned jsem začala házet do kufru svoje věci. Já jsem měla jeden a půl kufru stejně jako moje sestra. Házely jsme do nich oblečení, deky, polštáře a hlavně fotky našich přátel a mé lásky. Jardy.

Po půl hodince jsme měli všichni zabaleno to nejnutnější. Nasedli jsme do našeho osmimístného auta. Jeli jsme pro dědu a babičku.

„Jdem tam,“ řekli jsme. Vzali jsme jim věci a děda s babičkou se belhali za námi. Naskočili jsme do auta, ale dědu chytila noha. Máma vystoupila a pomohla mu, ale nacisti k nám mířili a křičeli. Máma rychle skočila do auta, když už se rozjíždělo, ale děda to už nestihl. Táta jel tak rychle, jak mu auto dovolilo. Taky nic jiného nemohl dělat a já se sestrou jsme se dívaly dozadu.

Viděly jsme, jak našemu dědovi prostřelili hlavu. Můj strach přerostl v zoufalství, ale sestra na tom byla ještě hůř. Plakala, křičela a vzlykala. Byla zoufalá. Nemohla se z toho všeho vzpamatovat a ani já ne. Dívala jsem se dál na dědovo mrtvé tělo a ti chlapi do něj ještě začali kopat. Po tvářích mi tekly obrovské slzy a nebyla jsem schopná pohybu. Bylo to horší než moje noční můry.

Nechali jsme doma nábytek, naše vzpomínky, naše šťastné dětství. A jeli jsme nikam. Za dvě hodiny jsme přešli hranice. Zastavili jsme se na benzínce, abychom mohli natankovat. Když jsme šli zaplatit za benzín a koupit něco na pití, tak jsme se začali bavit s prodávčem. „Tak co politika?“ ptal se táta. „Volby jsou za měsíc a většina lidí bude volit nacisty,“ řekl, zatímco počítal tržbu.

„Aha. Děkuji,“ řekl táta a zaplatil. Chvilku jsme si sedli ven a táta uklidňoval mámu, babičku a sestru. Já jsem si pamatovala jen jedno číslo. Na svoji kamarádku. Vzpomněla jsem si, že je židovka. Zajímalo by mě, jestli se jí dovolám. Našla jsem telefonní budku a vytočila její číslo. Zvedla to. „Žofie?“ vykřikla jsem radostí. „Kdo to je?“ ptala se Žofka zmateně. „To jsem já, Šarlota,“ usmála jsem se.

„Šarloto! Jsem tak ráda, že ti nic není. Balíme se a za chvíli jedeme pryč. Asi už se nikdy neuvidíme,“ řekla smutně. „Až se to zklidní, udělám webovky žofka-a-šarla.cz,“ uklidňovala jsem ji. „A co Jarda?“ ptala se starostlivě.

„Nevím,“ vzlykla jsem. Z telefonu se ozvaly výstřely. Žofin mobil padl k zemi. „Žofii, né!“ křičela její matka. Začala jsem zase plakat. Sesunula jsem se k zemi a pořád jsem měla u ucha sluchátko. Moje nejlepší

ší kamarádka je mrtvá. Někdo tam nesrozumitelně křičel. Zavěsila jsem. Otočila jsem se. Stála tam moje sestra. Padla jsem jí kolem krku. „Žofka je mrtvá,“ šeptala jsem. „Děda je mrtvý. Proč se to všechno ku*va děje?“ plakala jsem. „Netuším,“ řekla sestra. „Už jedeme dál.“ „A kam?“ ptala jsem se zoufale. Celé tohle bylo šílené.

„Do Švýcarska,“ chytla mě za ruku a šly jsme k autu. „Chci umřít,“ vzlykala jsem. „Co je tohle za život?“ „Třeba se to zlepší,“ pronesla tiše. Nasedli jsme všichni do auta a jeli dál. „Nejvíc mi bude chybět náš dům,“ řekla máma. „Mně zase čeština,“ pronesla babička.

„Mně bude chybět úplně všechno,“ řekla sestra. „Mně zase Jarek,“ pošeptala jsem. „Ale no tak, baby. Jste silné ženské. Zvládnete to, já taky. A za pár let se třeba vrátíme domů,“ konejšil nás táta.

Dojeli jsme do Švýcarska. Našli jsme si práci a dům, ale nikdy to nemohl být náš domov. Každý den jsme vzpomínali, jak to u nás doma vypadá, a na přátele, které jsme doma měli. Někdy jsem se o tom bavili klidně i celé hodiny.

Po třech letech babička umřela steskem a smutkem.

Ve Švýcarsku jsme bydleli sedm let. A konečně jednoho dne příběhl táta domů, mával nad hlavou novinami, plakal a křičel, že v Česku už je zase demokracie.

Za půl hodiny jsme byli všichni připraveni vrátit se domů. Do České republiky.

„Když jsme se vrátili domů, tak jsme dostali zpátky náš dům.“

„Mami, a co se stalo s tátou? Jak jste se pak našli?“ ptala se mě moje dcera Žofka.

„S Jarkem? Zjistila jsem, že se přestěhovali, dokonce se mi podařilo najít jeho adresu.“

„Jela jsi za ním?“ ptala se. „Ne, poslala jsem mu balíček.“ „A co v něm bylo?“

„Ten prsten se vzkazem, že jsem připravená.“

„A co bylo pak?“

„Po týdnu, co jsem balíček poslala, zazvonil na naše dveře. Měl ten prstýnek v ruce. Moji mámě donesl kytku a mě požádal o ruku. Znova.“

„A řekla jsi ano?“ „Ano. A o rok později ses narodila ty, Žofinko.“

„Mami?“

„No? Copak?“

„Ty jsi mě pojmenovala po své nejlepší kamarádce?“

„Ano,“ řekla jsem a vtom se otevřely dveře a v nich stál můj manžel Jarek, který se právě vrátil z práce. Naše dcera mu skočila kolem krku, což nedělá od svých osmi let, a řekla mu, že ho strašně moc miluje...

Daniela Sutorová

Žákyně 9. třídy ZŠ v Hranicích.

Každý člověk je jednotlivec

Nevím, čím to je, ale mám dojem, že v poslední době se neustále odehrávají vraždy. Matka zavraždí syna anebo matka zabije své čtyři děti. Nebudu psát, že by mě zajímal důvod téhle neuvěřitelné reakce, protože žádný důvod není omluvitelný. Když matka děti nechtěla, měla je dát do dětského domova – vyrůstaly by bez matky, ale jejich život by pokračoval dál. Ani matka nemá přece právo vzít dítěti život. Nic takového se pochopit prostě nedá. Svět se zdá čím dál krutější. Lidé jsou čím dál krutější, navzájem se nenávidí. Rodina už nemá to silné pouto co kdysi, když bratr na bratra nedal dopustit. Dneska chce mít každý všechno hlavně pro sebe, navzájem si závidí, pomlouvají se.

A život pro Romy moc nadějně nevidím. Přistěhovává se k nám čím dál víc Romů z jiných měst a někteří bohužel jsou takoví, jak se pak o nich dočítáme v novinách. Jsou nepřizpůsobiví a těm slušným a pořádným, co nikdy neměli žádné problémy, dělají jen ostudu. Tím pádem gádžové berou všechny Romy stejně a poměřují je jedním měřítkem, tím špatným. Co potom těm slušným zbývá?

Samozřejmě, nikdo nemá mít tu moc někoho zabít, kvůli tomu jsme se nenarodili, abychom si brali navzájem životy. Člověk, který nemá srdce, tak zabije, ale jisté je, že ho později čeká soud před Bohem. Pokud někoho zabije člověk romské národnosti, tak hned o tom všichni mluví, protože se mají čeho chytit. Jednoduše další důvod, jak pošpinit Romy. Jasné, chápu, ale nemělo by se rozlišovat podle národností, když se jedná o vraždu. Ten krutý čin prostě vykonal člověk a měl by být potrestaný. Když zabije Rom, tak to neznamená, že každý druhý romský obyvatel má také srdce stvořené pro zabití. Nedávno se objevila na internetové sociální síti zpráva, že nějaký Cikán zavraždil bezdomovce. A samozřejmě dodali, „byl to cikán, sdílejte dál“. A kdyby to Cikán nebyl, tak by se to nemělo dál sdílet? Nemělo by se přihlížet k tomu, jakou kdo má národnost, protože je to jedno. Ten, kdo má srdce někoho bezdůvodně zabit, je prostě zrůda a vůbec nezáleží na rase, protože žádná rasa se nesmí povyšovat nad jinou. Všichni jsme lidé a lidé páchají zlé skutky, ne rasy, ale lidé jednotlivci!

Kali

To jsme doopravdu tak špatní?

Poslední dobou sleduji, že většině rodičům, aspoň z mého okolí, je úplně jedno, jak jejich děti vnímají svoje romské vrstevníky či spolužáky. Rodiče se moc nezajímají, ani nemají snahu svému dítěti vysvětlit, že sice vypadáme trochu jinak, ale v zásadě jsme stejní jako ostatní.

Problém je, že většina dospělých si to ani nemyslí. Mají jiný názor, proto, když se jich dítě náhodou zeptá na Romy, nanejvýš dostanou odpověď: „Ne aby ses s nimi kamarádil, od nich se budeš držet dál.“ Sama jsem poznala několik holek, které se se mnou kamarádily potají, aby se to jejich rodiče nedozvěděli. Pokud se děti dozvídají informace pouze z médií, pak jejich názor na Romy nemůže být moc dobrý. A pokud se navíc projeví vlastnost, že je lepší jít se stádem, potom mají tendenci se svým spolužákům posmívat apod., protože to tak dělají i ostatní.

Všichni víme, jaká je v poslední době situace mezi Romy a Neromy. Valí se to na obě strany plnými proudy. Proč na obě strany? Protože je chyba jak v Romech, tak Neromech. Všude kolem nás je jen nenávisť, demonstrace na každém rohu...

Tuhle špatnou situaci vnímáme nejen my dospělí, ale také děti – romské i neromské. Děti nerozumí tomu, proč se tak děje, proč jsou lidi na sebe zlí. Záleží na rodičích, jak se k tomu postaví. Myslím ale, že se neohlížíjí na dopad svých slov a nedávají si pozor před dětmi, co říkají. Pokud se doma společně dívají na televizní noviny, v poslední plné zpráv co se týče Romů a Neromů, a nic jiného než nadávky dítě neuslyší, kam to povede? Třeba má zrovna ve třídě kamaráda Roma. Názor rodičů může dítě převzít a z pěkného přátelství pak třeba vznikne nepřátelství. A je to velká škoda.

Psala jsem, že jsme všichni přece stejní, proč dělat takové rozdíly... V něčem jsme ale přece jen odlišní. Máme jinou kulturu. Jak my, tak Češi. Můžeme se od sebe navzájem přece učit, předávat si dovednosti. Ale to se neděje a je to velká škoda. Vždy jsem si myslela, že děti rozdíl barvy kůže až tolik nevnímají, že si vybírají kamarády podle jiných, důležitějších kritérií. Ale v poslední době to vidím trochu jinak.

A jak se dotýká tato vyostřená situace našich romských dětí? Otřesně. Romské dítě, které vnímá tuto atmosféru, se cítí tak, jako by se jednalo přímo o něj. Je jedno, že se debata vede o jiných lidech. Cítí se bídne, jako by něco provedlo ono samo, protože se vše rozebírá stále v množném čísle. Klesá jeho sebevědomí, možná se raději drží v ústraní a děsí se toho, že si o Romech budou děti ve škole zase povídat. Když je romské dítě přímým svědkem debaty o lidech jeho rasy, vím to z vlastní zkušenosti, cítí se moc špatně a nejraději by se vypařilo. Těmito názory jsou živěné až do dospělosti a zanechává to následky na obou stranách.

Lajla Žigová

Dopisovatelka časopisu Kereka, Valašské Meziříčí.

O Roma vakeren

je pořad ČRo pro Romy. Jeho jednotlivé relace lze zpětně vyhledat v archivu textů na www.romove.cz

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206

fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice

Program na říjen 2011

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

Výstavy:

Pod lupou. 20 let Muzea romské kultury

Výstava se pokouší nastínit vývoj jednoho konkrétního muzea. Zároveň ukazuje, kolik různorodých činností a aktivit muzeum během své existence provozovalo a provozuje. Pojďme se tedy společně podívat, co vše se skrývá v tomto složitém organismu, když na něj nahlédneme detailněji, jakoby p o d l u p o u. • 21. 10. – 18. 3. 2012 • Vernisáž 20. 10. od 16⁰⁰

Peskere jakhenca / Svýma očima

Mladá řecká romská fotografie
Fotografická výstava pod záštitou řeckého velvyslanectví v Praze nechává nahlédnout do každodenního světa řeckých Romů. Projekt, uskutečněný v letech 1999–2003, si kladl za cíl seznámit mladé Romy s technikou fotografie. Každý kurz trval šest měsíců a zapojilo se do něj 50 mladých lidí. Ti pak mohli volně tvořit; výstupem celého projektu je výstava, která již procestovala několik zemí světa. V samotném konceptu výstavy lze najít různá fotografická témata, od dokumentu přes subjektivní portréty až po

zátiší či velmi intimní sdělení chápání vlastního světa. • 9. 9. 2011–15. 1. 2012 •

Stálá expozice:

Příběh Romů (etapa 1939–2005). Na historické ose prezentuje hmotnou i duchovní kulturu Romů.

Akce pro veřejnost:

Slavnostní koncert k 20. výročí MRK

Vystoupí: Monika Bagárová, finalistka Česko-Slovenské superstar, Cimbálová muzika Ivana Gašpara Hrisky, M-Dance, mistři Evropy 2005 ve street-dance, módní přehlídka ze sbírky Muzea romské kultury • 19. 10. od 19⁰⁰ • Sál Břetislava Bakaly, vstupné 70,-

Přednášky z cyklu Kdo jsou Romové?

Spíšší Romové a příroda: Ekologicky ctnostní divoši, lovci a sběrači či...?

Mgr. Vojtěch Pelikán

Akce je součástí festivalu Milujeme stromy (Nadace Partnerství) • 25. 10. od 18⁰⁰ • Fakulta sociálních studií MU, Joštova 10

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

Německá nadace Konrada Adenauera ve spolupráci s týdeníkem Respekt nabízí v rámci podpory regionální žurnalistiky každoroční bezplatné workshopy pro regionální novináře. Účast je zdarma!

Workshop trvá 1,5 hodiny a přímo do konkrétní redakce by přijeli dva redaktori Respektu, se kterými můžete diskutovat o žurnalistice, probírat konkrétní kauzy či si vyměňovat zkušenosti v následujících oblastech:

- 1) portrét a interview
- 2) investigativní články
- 3) reportáž

Budete-li mít o setkání s redaktory týdeníku Respekt zájem, vyplňte, prosím, přiložený formulář a pošlete nám jej. V případě jakýchkoli dotazů nás neváhejte kontaktovat na telefonu nebo e-mailu.

Lenka Vrabcová

Konrad-Adenauer-Stiftung
Uruguayská 17, 120 00 Praha 2
tel.: 222 320 190/1
fax: 222 320 198
e-mail: info.prag@kas.de.
www.kas.de/prag

Workshop pro regionální novináře PŘIHLÁŠKA pro rok 2011

kontaktní osoba / koordinátor

jméno a příjmení:
adresa:
telefon: e-mail:
redakce: region:
vybraná témata workshopu:
preferovaná data workshopu:

jaké prostory pro workshop je možné u vás využít?

adresa: ☐ zdarma
počet míst: ☐ pronájem – částka Kč

jaké technické vybavení máte k dispozici?

☐ projektor / LCD obrazovka ☐ notebook

účastníci

celkový počet účastníků:
jména a redakce plánovaných účastníků:
.....

Přerovské IMPERIO se představuje

Jsme IMPERIO, romská kapela z Přerova s bohatou hudební praxí a zkušeností. Máme za sebou množství vystoupení v ČR i v zahraničí a v neposlední řadě klip natočený v televizním OČKU. Vystupujeme též jako GIPSY AKUSTIC.

Hrajeme písně především z vlastního repertoáru (ETNO-LATIN) a romské lidové písně. Místem našich vystoupení jsou festivaly, kluby, rauty, plesy a soukromé akce.

Tímto vám nabízíme naše služby.

Milan Klempár, kapelník, 731 170 949, www.imperio.estranky.cz
<http://www.stream.cz/video/68058-imperio-klip-tv-ocko>

Sdružení pro probaci a mediaci

Rádi bychom vás upozornili na podzimní nabídku vzdělávacích akcí, kterou připravilo Sdružení pro probaci a mediaci v justici (SPJ).

Ačkoli je nejviditelnější činností SPJ práce s osobami s kriminální minulostí či s mladistvými a sociálně vyloučenými, dlouhodobě se také zabýváme vzdělávacím odborníků, a to v oblastech řešení zadluženosti a rozvoji finanční gramotnosti, zvyšování komunikačních kompetencí v klientské, lektorské a manažerské praxi a prostřednictvím dalších odborných služeb na klíč.

Do podzimní vzdělávací nabídky jsme začlenili i tyto novinky:

Akreditovaný kurz „Řešení finanční situace předlužených osob v praxi II“ – poznáte mnoho praktických tipů a nacvičíte si dovednosti, nezbytné pro poskytnutí profesionální pomoci.

Akreditovaný kurz „Práce s klienty s kriminální minulostí“ – nacvičíte si základní kompetence pro účinnou komunikaci s osobami, které porušují právní /

společenské normy, a to v oblasti komunikačních dovedností i trestněprávním kontextu.

Novinka! Kurzy lektorských a prezentačních dovedností – rozvinete dovednosti důležité pro efektivní komunikaci v různých profesních a odborných rolích.

Novinka! Kurz manažerských dovedností – zaměříte se na klíčové aspekty vedení a motivování podřízených / týmů.

Přehled všech aktuálních kurzů a dalších odborných služeb na klíč naleznete na našem vzdělávacím portálu vzdelavani.spj.cz.

Pokud se chcete přihlásit k pravidelnému odběru vzdělávacích e-novinek SPJ či nadále nechcete tyto zprávy dostávat elektronickou cestou, napište nám na náš e-mail.

Sdružení pro probaci a mediaci v justici

Korunní 101, 130 00 Praha 3
tel.: 296 180 297, fax: 296 180 298
e-mail: doubravova@spj.cz
www.spj.cz
www.vzdelavani.spj.cz

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury ČR

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS	
Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
ICO:	DIC:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	
Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno. Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2011 činí 240 Kč.	

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky. Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154. Šéfredaktor: Pavel Pečinka, tel.: 728 916 007, e-mail: pecinkapavel@seznam.cz. Redakce: Karel Holomek, Gejza Horváth. Sazba: Radim Šašinka. Externí spolupráce: Kateřina Danyiová, Praha; Jakub Krčík, Praha. Elektronická verze: www.srnm.cz. Redakční rada: Jan Horváth – obč. sdružení Studénka; Jiřina Somsiová – předsedkyně obč. sdružení, Olomouc; Jana Horváthová – ředitelka Muzea romské kultury, Brno; Jiřina Šiklová, socioložka, Vlado Oláh, Praha; Kumar Vishwanathan, Ostrava; Hynek Zíma, Brno. Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz. IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Komerční banka Brno-město, číslo účtu: 27-488570217/0100. Tiskne: Grafex, spol. s r.o., Kolonie 304, 679 04 Adamov. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.